

Innst. S. nr. 268

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra utenrikskomiteen

Dokument nr. 8:79 (2004-2005)

Innstilling fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Bjørn Jacobsen, Siri Hall Arnøy og Hallgeir H. Langeland om innføring av midlertidig forbud mot import av tropisk tømmer og trevirke

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Tropisk regnskog er jordas viktigste ressursbase for biologisk mangfold. Tropisk regnskog dekker i dag 6 pst. av jordas overflate. 50-80 pst. av alle plante- og dyrearter i verden finnes i regnskogen. De genetiske ressursene i regnskogen er utgangspunktet for mange medisiner og vaksiner, og for utvikling av nye medikamenter. Anslagsvis 200 millioner mennesker bor i og er helt avhengige av verdens tropiske regnskoger for å overleve. Bare i Amazonas er det rundt 400 ulike indianergrupper. Disse folkeslagene har levd i regnskogen i uminnelige tider, har brukt ressursene i skogen uten å ødelegge dem og representerer verdifull lokal kunnskap om utnyttelsen av det biologiske mangfoldet.

Hvert år ødelegges over 150 000 km² tropisk skog. Det tilsvarer halve Norges areal. I løpet av 1990-tallet forsvant 8 pst. av de tropiske skogsområdene i verden. Avskogingen er størst i Asia, der nesten 20 pst. av den tropiske skogen ble ødelagt mellom 1990 og 2000.

I Asia er store deler av det opprinnelige regnskogsdekket allerede ødelagt for alltid. Betydelige regnskogsområder finnes imidlertid på øyene i Sørøst-Asia. Avskogingen truer en rekke plante- og dyrearter. For eksempel finnes orangutangen utelukkende i dette området, og dersom skogen på Sumatra og Borneo ødelegges vil orangutangen bli utryddet som art i vill tilstand. Det meste av importen av tropisk trevirke til Norge kommer fra dette området.

Uttaket av tropisk tømmer er etter forslagsstillernes oppfatning i dag av en karakter og på et nivå som er

langt utover det forsvarlige. Det bør derfor være et klart mål å redusere forbruket av tropisk trevirke. Kommerisiell tømmerhogst er den viktigste årsaken til at regnskog og andre tropiske skoger ødelegges, og mye av hogsten er ulovlig.

Ødeleggelsen av regnskogene tar livsgrunnlaget fra millioner av mennesker, ofte blant verdens aller fattigste. Beskyttelse av verdens regnskoger innebærer en langsiktig sikring av ressursgrunnlaget til disse menneskene, og er avgjørende for å vinne kampen mot fattigdom. Dette er helt i tråd med anbefalingene fra 1 300 forskere i FN's "Millennium Ecosystem Assessment Synthesis Report", som ble presentert tidligere i år.

En rekke produkter som finnes på markedet i Norge, lages av ødelagt regnskog. Størst forbruk av tropisk trevirke finnes i byggevaresektoren. Parkett og kryssfiner er de dominerende enkeltvarene som lages av regnskogtømmer. Den samlede importen av trelast og byggevarer laget av regnskogstømmer var i 2004 på 133,7 millioner kroner. Tømmeret kommer hovedsakelig fra regnskogen i Indonesia og Malaysia, som er sterkt truet på grunn av hogst.

Uttaket av tropisk tømmer er preget av korrupsjon og ulovlig hogst. I de viktigste eksportlandene er andelen ulovlig hogst svært høy. 73 pst. av hogsten i Indonesia er ulovlig, det samme gjelder 80 pst. av hogsten i Brasil og 50 pst. av hogsten i Kamerun. I tillegg kommer at mye av den lovlige hogsten kan være like uforsvarlig og miljøødeleggende som den illegale.

Et forbud mot import av tropisk tømmer og et krav om miljøsertifisering av alt trevirke som importeres og omsettes i Norge, vil angå vårt medlemskap i Verdens handelsorganisasjon (WTO), fordi utviklingsland som trenger eksportmuligheter, kan oppleve våre miljøkrav som handelshindringer. Tiltaket behøver etter forslagsstillernes oppfatning likevel ikke å være i strid med WTO-regelverket fordi:

- Det er uforenlig med internasjonale mål for en bærekraftig utvikling å bidra gjennom importprak-

sis av tømmer og trevirke til rask desimering av utviklingslands fremtidige næringsgrunnlag, som kan og bør bygges på bærekraftig hogst og rike genressurser til medisin og landbruk.

- b) Krav om sertifisering ikke vil diskriminere mellom tømmer og trevirke hogd i Norge i forhold til andre land.
- c) Fortsetter Norge importen av ulovlig og ikke-bærekraftig hugget tømmer, vil det være å utnytte et svakt punkt hos mange utviklingsland; manglende håndheving av eget lovverk, og i noen tilfeller at de har et lovverk som ikke er forenlig med internasjonale konvensjoner.
- d) Det vil være uheldig om handelspolitiske regelverk ble håndhevet slik at det hvitvasker ulovlig hogst.
- e) Merking og sertifisering er anerkjente og innarbeidede virkemidler for å motivere for adferdsendring i produksjonssystemer som har gitt gode resultater i vår del av verden, og som etter WTOs syn er forenlig med et åpent multilateralt handelssystem.
- f) Tiltaket er et integrert element i en helhetlig norsk politikk med hensyn til bevaring av biologisk mangfold i Norge og internasjonalt.
- g) FN-konvensjonen for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold (Biodiversitetskonvensjonen) vektlegger at det må utvikles virkemidler som kan fremme vern og bærekraftig bruk av skogsområdene i verden. Biodiversitetskonvensjonens vitenskapskomité (SBSSTA) har vedtatt at sertifisering bør være en del av en strategi for å redde det biologiske mangfoldet i skogene.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Haakon Blankenborg, lederen Thorbjørn Jagland, Jens Stoltenberg og Gunhild Øyangen, fra Høyre, Julie Christiansen, Inge Lønning, Oddvard Nilsen og Finn Martin Vallersnes, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund og Christopher Stensaker, fra Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen og Bjørn Jacobsen, fra Kristelig Folkeparti, Sigmund Kroslid og Lars Rise, og fra Senterpartiet, Åslaug Haga, viser til Dokument nr. 8:144 (2001-2002), jf. Innst. S. nr. 122 (2002-2003), om miljøsertifisering av tømmer og trevirke, og Stortingets behandling av saken.

Komiteen er bekymret for regnskogens fremtid. Avskoging er et alvorlig internasjonalt problem. Hvert år blir minst 150 000 km² borte. Ifølge FAO har regnskogen minket med 10-12 prosent årlig siden 1990. Ulovlig hogst er hovedårsaken, noe som også hindrer landene i å bekjempe fattigdom.

Komiteen mener Norge må ta sin del av ansvaret for å bidra til at regnskogen ikke forsvinner. Etter komiteens syn er det svært uheldig at Statsbygg brukte tropisk trevirke i Nasjonalmuseets utstillingslokale på Tullinløkka. Komiteen er derfor enig med miljøvernminister Hareide i at vi trenger nye grep for å få bedre kontroll med importen av tropisk tømmer.

Komiteen viser til pressemelding fra miljøvernministeren 13. mai 2005 der det heter at en nå vil kartlegge virkemidler som kan redusere bruken av trevirke fra truet regnskog. Alle alternativer skal vurderes nøye. Regnskogsfondet, næringslivet og andre aktører skal inviteres med i dette arbeidet. Komiteen støtter dette tiltaket.

Miljøverndepartementet har også satt i gang en utredning for å undersøke hvilke muligheter vi har for effektivt å redusere bruken av trevirke fra truet regnskog. I dette arbeidet skal det undersøkes hva andre land gjør. Etter komiteens syn bør en særlig se til Tyskland som nylig har foreslått strenge tiltak mot import av ulovlig hugget tømmer.

Komiteen er innforstått med at nasjonale tiltak for omsetning av tømmer må være ikke-diskriminerende, etterprøvbare og i samsvar med våre forpliktelser under WTO-avtalen. Kriteriene for de nasjonale tiltakene må utformes med det siktemål.

Komiteen mener at Regjeringen også må ta initiativ til og arbeide internasjonalt for å finne bi- og multilaterale løsninger som sikrer lovlig og bærekraftig skogbruk. Komiteen er kjent med at Regjeringen gjør dette i dag bilateralt overfor tømmereksporterende land, i nært samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen.

Komiteen viser til Europakommisjonens handlingsplan og tiltakene mot ulovlig hogst. Planen legger stor vekt på å styrke skogforvaltningen i produsentlandene. Målet er å hindre ulovlig hogst og handel med ulovlig avvirket tømmer. Det arbeides med en forordning som vil innebære krav om dokumentasjon av opprinnelse for utvalgte skogprodukter. Komiteen mener det er viktig at Regjeringen har nær kontakt med Europakommisjonen i dette arbeidet.

Norge må også arbeide videre med dette i andre internasjonale sammenhenger. I Genève er man i ferd med å fremforhandle en ny avtale om tropisk tømmer. Komiteen støtter de norske krav om at en i en ny, fremforhandlet avtale må ta hensyn til nye miljømessige og sosiale krav, herunder arbeid med sertifisering av tømmer, tiltak mot ulovlig hogst og handel samt urbefolkningshensyn og arbeidstakerrettigheter.

Et viktig tiltak fra Norge og andre industriland er bistand for å fremme en bærekraftig ressursforvaltning i berørte utviklingsland. Komiteen mener at tiltak som vurderes for å hindre omsetning av ulovlig hogd tømmer og fremme bærekraftig utvikling, ikke utilsikket må ramme fattige land som driver bærekraftig skogbruk med tømmereksport som viktig inntektskilde. Komiteen viser for øvrig til intensjonsavtalen mellom Norge og Indonesia der en viktig målsetting er å få slutt på import av ulovlig hogd tømmer fra Indonesia.

Komiteen viser til Stortingets behandling av St.meld. nr. 21 (2004-2005) Rikets miljøtilstand, jf. Innst. S. nr. 228 (2004-2005), og til merknader og forslag fra de respektive partier i denne innstillingen om innføring av et midlertidig forbud mot import av tropisk trevirke.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til de omfattende ødeleggelsene

av uerstattelig regnskog og de konsekvenser det har for jordas biologiske mangfold, folkegruppene som lever i de utsatte områdene, og for de globale klimaforandringene. Den store markedsverdien på tropisk tømmer er et sterkt motiv bak både den legale og den illegale skoghogsten. Ødeleggelse av regnskog truer livsgrunnlaget til mange av verdens fattigste og deres tradisjonelle levemåter.

Disse medlemmer viser til at avskogingen skjer i så høyt tempo og har så vidtgående konsekvenser at det tilsier aktiv handling. Disse medlemmer mener at internasjonale konvensjoner og politiske målsettinger i FN-sammenheng forsvare norsk midlertidig forbud mot import av tropisk tømmer og trevirke. Disse medlemmer mener at WTO-reglene står i veien for at Norge gjør politiske grep for å bevare verdens biologiske mangfold, beskytte urbefolkningenes livsgrunnlag og hindre import av ulovlig hugget tømmer.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen innføre et midlertidig forbud mot import av tropisk trevirke inntil troverdige sertifiseringssystem for tømmer kan garantere for at tre-

virket stammer fra økologisk og sosialt forsvarlig uttak.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen arbeide for internasjonale sertifiseringssystem for tømmer, trevirke og treprodukter basert på lovlig hogst innenfor rammen av økologisk og sosialt forsvarlig skogsdrift. Troverdige sertifiseringsordninger må stille absolutte og stedsspesifikke krav til uttaket av tømmer. Ordningene må være åpne for deltakelse fra alle relevante parter, kontrolleres av uavhengig tredjepart, og ta relevante hensyn til biodiversitet, berørte urfolk og lokale gruppers rettigheter og interesser samt være åpne for innsyn.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:79 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Bjørn Jacobsen, Siri Hall Arnøy og Hallgeir H. Langeland om innføring av midlertidig forbud mot import av tropisk tømmer og trevirke - avvises.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 9. juni 2005

Thorbjørn Jagland
leder

Lars Rise
ordfører

